

« جهانی شدن » به روایت گردیزی

نگاهی به کتاب : "در گذرگاه زمان، از شیوه تولید آسیایی در آسیا تا لیبرالیسم نوین در آمریکا"، تالیف داکتر عزیز گردیزی

"در گذرگاه زمان، از شیوه تولید آسیایی در آسیا تا لیبرالیسم نوین در آمریکا"، عنوان کتابی است که اخیراً در فرانسه به چاپ رسیده است. یک جلد این اثر گرانبها را داکتر عزیز گردیزی، مولف کتاب و دوست بزرگوار و دانشمند به من اهدا نموده است. ژرفا و گستردگی مسائل مرتبط با جهانی شدن که در این کتاب مطرح شده اند، همه به طور جداگانه سزاوار تأمل و نوشتن خیلی بیشتر از یک تدکار اند. من در اینجا ترجیح می دهم به معرفی مختصر کتاب بپردازم.

کتاب، در ۴ فصل تدوین گردیده است که هر فصل آن دارای چندین عنوان جانبی میباشد. هر فصل با یک شعر زیبای فارسی و یا پشتو زینت آرای شده است. هدف اصلی نویسنده همانگونه که خود در مقدمه کتاب می نویسد «دریافت مبانی فکری و پایه های ایدئولوژیک لیبرالیسم و محافظه کاران نوین در آمریکا است که سکنداران جهانگستری و مدافعین سرسخت آزادی بازار میباشند». نویسنده برای رسیدن به این هدف، این پرسش را مطرح می کند که چرا سرمایه داری از سده هژدهم به بعد نخست در اروپا و بعد در آمریکا به بار نشست در حالی که مشرق زمین از روزگار بس کهن مهد تمدن های پیشرفته و بازارهای گسترده، خطوط تجاری منظم و با امن و حتا آفریدگار شیوه حکومتداری دموکراتیک بوده است.

در فصل نخست نویسنده "شیوه تولید آسیایی" و یا "استبداد شرقی" را تجزیه و تحلیل نموده و برای بیان بهتر مطلب افکار و آراء "وتفوگل" و اثرپذیری او از سایر نویسندگان بویژه پلخانف را زیر ذره بین نقد حلاجی کرده و مورد بررسی قرار می دهد. از نگاه داکتر گردیزی، وتفوگل هرچند خود از پیروان مکتب فرانکفورت بود اما بعد ها شیوه فکری او تغییر کرد و از طرفداران پر و پا قرص شیوه زیست آمریکایی گردید. کتاب او تحت عنوان "خودکامگی شرقی" وقتی انتشار یافت مورد توجه زیادی قرار گرفت.

جوهر فکری وتفوگل دور این محور می چرخد که در جوامع شرقی آب وسیله تولید و متاع کم یابی بود که به قلت در دسترس قرار میگرفت و به همین سبب در آغاز یک مکانیزم بسیار مغلق و پیچیده، تهیه، تقسیم و نظارت بر آن به وجود آمد و این ضرورت را پیش می آورد که دولت بر آن نظارت کند و این نظارت منشاء خودکامگی در شرق می باشد. نویسنده بر این باور است که در این گونه طرز تفکر روح نژاد پرستانه حاکم است.

برای اكمال بحث، در پایان این فصل سابقه تاریخی خودکامگی، سرگذشت برده داری در سرزمین های متکی بر شیوه تولید آسیایی مورد بررسی قرار می گیرد.

در فصل دوم، تحت عنوان "لیبرالیسم"، نخست نقش دولت در نظام سرمایه داری، نظری به سیر تاریخی لیبرالیسم، پیشینه تاریخی و عوامل پدید آمدن لیبرالیسم نوین، مبنای فکری لیبرالیسم، و تفاوتها و مشترکات هر دو شاخه آن یعنی شاخه اروپایی یا "بازار اجتماعی" و شاخه انگلوساکسن که به آزادی کامل بازار و عدم مداخله دولت در امور اقتصادی معتقد میباشد، به بحث کشیده میشود.

در اخیر با یک نظر اجمالی بر پیشینه تاریخی ساختار، هدف و چگونگی پیدایش دولت و نظریات اندیشمندان از عصر باستان تا به امروز، به دیدگاه های لیبرال های نوین در قبال دولت پرداخته شده است و سر انجام به پیکر "دولت رفاه اجتماعی" و برخورد لیبرال های نوین نسبت به آن به تفصیل صحبت میشود و این فصل با تشریح مبانی سیاسی اندیشه های لیبرال های نوین به پایان میرسد.

"جهانگستری یا جهانی شدن"، در مقام تجلی ایدئولوژیک سرمایه داری و تعابیر معاصر بر آن که در حقیقت موضوع اصلی این کتاب میباشد ۲۷۰ صفحه، یعنی درست، نصف این کتاب را به خود اختصاص داده است. سرگذشت تاریخی و عوامل گسترش جهان شدن، جایگاه دولت در نظام جهانگستری، نقش بانک جهانی، صندوق جهانی، اخاذی و رشوه ستانی و فساد اداری به منظور گسترش بازار آزاد در نظام سرمایه داری که در آن به علت های اساسی فساد اداری اشاره میشود، حجم قابل توجه کتاب را تشکیل می دهد. گردیزی در همه موارد با روش های پژوهشگرانه و دانشگاهی موضوعات را سبک و سنگین کرده است.

بعد از مرور کوتاه بر انواع دموکراسی ها به در مقام وسیله مدیریت جهان گستری، به چگونگی تبیین دموکراسی توسط لیبرال های نوین پرداخته شده است و نویسنده بر این باور است که: واعظان تیوری های دموکراسی، به جای آنکه به کند و کاو جوهر فکر و اندیشه دموکراسی توجه کنند، بیشتر در بند پیاده کردن و مشروعیت بخشیدن نظام میباشند.

منظور لیبرال های نوین از دموکراسی، بیشتر مشروعیت بخشیدن به حکومت هایی میباشد که آزادی بازار را ترویج میکنند، تا دموکراسی مشارکتی را که در آن شهروند به حق و وظیفه خود پی ببرد. تمایل اصلی و بنیادی، بین المللی ساختن دولت و خصوصی گردانیدن سیاست می باشد. اعمال سیاستها از ید دولت هایی ملی خارج گردیده و در اختیار سازمان هایی بین المللی قرار داده میشود.

افزون بر آن، برای درک و شناخت بهتر نظریات لیبرال های نوین آراه و افکار لوی شتراوس بزرگترین فیلسوف لیبرال های نوین و از اعضای مکتب شیکاگو، به کند و کاو کشیده میشود.

از دید شتراوس، لیبرالیسم جنبشی است که در آن روح مدرن و یا نوگرایی بزرگترین اثر بخشی خود را یافته است و به لیبرالیسم نباید به مثابه چالشی نگریده شود. به این پدیده بایستی در مقام عصر و دورانی برخورد کرد که در آن انسان راهش به صوب بیطرفی و دوری گزینی از سیاست باز می کند. مقصد او این است که بی طرف گردیدن در عالم سیاست یک هدف و غایت است، زیرا لیبرالیسم نوین انسان اقتصادی میخواهد نه سیاسی.

شتراوس تامین صلح را «به هر قیمتی» یک امر ضروری میدانند. جورج بوش که با لیبرال های نوین آمریکا پیوند نزدیکی دارد آنرا با لشکر کشی هایش عملی می کند. در اینجا در حقیقت ریشه فلسفی لشکر کشی هایی آمریکا به اقصا نقاط دنیا به خوانندگان روشن میگردد. و در اخیر نقش پایگاه هایی نظامی آمریکا در تداوم روحیه نظامیگری و سلطه سرمایه داری به بحث کشیده می شود و نظری بر پایگاه های نظامی آمریکا در افغانستان و جهان انداخته میشود.

در چهارمین و آخرین فصل کتاب تحت عنوان «ساختار اجتماعی اقتصادی و فکری آمریکا در عصر جهانگستری»، برای خواننده گان یک معلومات بی اندازه جالب و جامع در مورد جامعه آمریکا، نحوه و منش فکری استثناء گرایانه آنها داد میشود. آمار و ارقامی که در این فصل جمع آوری شده اند، در نوع خود بی سابقه است - دست کم برای من.

کتاب با معلومات دایره المعارفی ای که ارائه می کند، می تواند کمبودهای معرفتی قبلی خواننده را در مورد جهانی شدن برطرف نماید. بیان رسا و نافذ گردیزی فهم مطالب دشوار اقتصادی و سیاسی را نه

تنها آسان بلکه گوارا هم می سازد. مطمئناً مکاتب فکری مختلفی در برداشت از جهانی شدن وجود دارند، با اینهمه حیف خواهد بود هرگاه پژوهندگان حقیقت، از کنار این اثر بگذرند و ناخوانده اش بگذارند.

ذکر مأخذها و رویکرد هایی که گردیزی به هنگام پرداختن به نظریه ای و یا اشارت به آماری، در دو زبان مهم انگلیسی و آلمانی به وفور بدانها مراجعه می کند، خود اشارتی برای خوانندگان پیگیر تر است که می خواهند دانش شان را در این زمینه افزایش بدهند.

من نشر این اثر را برای جناب گردیزی تبریک و تهنیت گفته و برای شان موفقیت های افزون تری آرزو می کنم.

مشخصات کتاب:

نام: "در گذرگاه زمان، از شیوه تولید آسیایی در آسیا تا لیبرالیسم نوین در آمریکا"

مؤلف: داکتر عبدالعزیز گردیزی

مطبعه: انتشارات بامیان ، انجمن فرهنگ افغانستان

سال چاپ: زمستان 2011

تعداد طبع شده: 1000 جلد

قیمت: 15 یورو

علاقه مندان میتوانند که این کتاب را از آدرس ذیل بدست بیاورند:

انتشارات بامیان ، انجمن فرهنگ افغانستان

Tel. 0033-555359601

Email. cultureafghane@free.fr

لکه ونه مستقیم پخپل مکان یم
که خزان راباندی راشی که بهار
رحمن بابا

دگذرگاه زمان

از شوهء تولید آسیای در آسیا تا لیسرا لیرم نوین در امریکا

تحقیق و نگارش

دکتور عزیز کردیزی

به اهتمام عارف عزیز

انتشارات بامیان

انجمن فرهنگ افغانستان

عزیز گردیزی

متولد سال ۱۳۲۲ هجری شمسی در
قریه کوچی خیل گردیز پس از فراغت
از مکتب متوسط "عبدالحی گردیزی"

در گردیز، شامل لیسه عالی غازی در کابل شده و پس از
فراغت از آن لیسه از پوهنخی ادبیات دوره اول رشته
ژورنالسیم سند لیسانس را بدست آورد و بلافاصله در
روزنامه اصلاح به حیت مدیر تدقیق و مطالعات و مدیر
مسئول نشر روزنامه تعطیلی که در آنزمان در روز های
تعطیل هم انتشار می یافت، مقرر شد. در سال ۱۳۴۴
هجری شمسی با استفاده از یک بورس تحصیلی در رشته
علوم سیاسی عازم تهران گردیده و پس از اخذ ماستری و
داکتوری در رشته علوم سیاسی از پوهنخی حقوق پوهنتون
تهران، به آلمان عزیمت نموده و در شعبه شرقشناسی
پوهنتون کلن زیر نظر مرحوم پروفیسور فلاتوری پیرامون
جنبش های نوین در دنیا اسلام به تحقیق پرداخته و موازات
به آن در برنامه افغانستان رادیو دویچه ویلی صدای
آلمان « D.W. » در بخش "پاسخ به نامه های شنوندگان
پشتو" آغاز به کار کرده و بعداً به عنوان "گوینده و
مترجم" در بخش دری [REDACTED] تا زمان باز
نشستگی مصروف بود.